

มองโครงสร้างอำนาจชายแดนใต้ผ่านการวิเคราะห์การสะสมทุนของ
นักการเมืองมุสลิมมลายู กรณีศึกษา อับดุลลาเต๊ะ ยากัด*

An Analysis of the Power Structure in Southern Border Provinces Reflected
through the Capital Accumulation of a Malay Muslim Politician: The Case
Study of Abdullateh Yagad

อสมมา มังกรชัย (Asama Mungkornchai)

อาจารย์ คณะรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี

Lecturer, Faculty of Political Sciences,

Songkla University, Pattani campus

E-mail: asama.m@psu.ac.th

Received: 29 May 2021

Revised: 22 September 2021

Accepted: 28 September 2021

บทคัดย่อ

บทความนี้ทดลองใช้แนวคิดเรื่องทุน (capital) ของ ปีแอร์ บูร์ดิเอยเป็นเครื่องมือในการวิเคราะห์โครงสร้างอำนาจของพื้นที่ชายแดนใต้ เก็บข้อมูลโดยใช้การสัมภาษณ์เชิงลึกและข้อมูลประวัติชีวิตของผู้ถูกศึกษา การศึกษากระบวนการสะสมทุน การจำแนกทุนและวิเคราะห์กระบวนการสะสมทุนนี้จะเป็นการเผยแสดงโครงสร้างอำนาจทางการเมืองของพื้นที่ชายแดนใต้และกระบวนการเข้าสู่อำนาจทางการเมือง

กรณีศึกษาในที่นี้ คือ อับดุลลาเต๊ะ ยากัด อดีตนายกองค้การบริหารจังหวัดสมัยแรกของยะลา ซึ่งได้เข้ามาจากครอบครัวที่มีฐานะยากจนสู่ธุรกิจและนักการเมืองระดับชั้นนำของจังหวัดยะลา จากการศึกษาพบว่าสถาบันการศึกษาเป็นแหล่งที่มาของทุนสำคัญต่างๆ ในชีวิตของเขา และทุนทางสังคมเป็นจุดตั้งต้นที่สำคัญในการสร้างและเพิ่มพูนทุนประเภทอื่นๆ

---

* บทความวิจัยนี้เป็นส่วนหนึ่งของงานวิจัยเรื่อง โครงสร้างชนชั้นนำและทัศนะของชนชั้นนำมลายูสามจังหวัดชายแดนใต้ ที่มีต่อการปกครองท้องถิ่นแบบพิเศษ. ได้รับทุนอุดหนุนจาก สถาบันวิจัยความขัดแย้งและความหลากหลายทางวัฒนธรรมภาคใต้ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ พ.ศ. 2554

สถานการณ์การเมืองชายแดนใต้หลังสงครามเย็นและคำสั่งสำนักนายกรัฐมนตรี ที่ 66/2523 ได้นำพาอับดุลลาเต๊ะ ยากัดเข้าพบชนชั้นนำทหารของประเทศไทย นำไปสู่การสะสมทุนทางสังคมก้อนใหม่ที่ใหญ่กว่าเดิม กลายเป็นบารมี หรือทุนทางสัญลักษณ์ในระบบอุปถัมภ์ในสังคมไทยและชายแดนใต้ อย่างไรก็ตาม ความขัดแย้งทางการเมือง ได้นำเขาไปสู่ข้อกล่าวหาในคดีความมั่นคง ความยืดเยื้อกว่า 7 ปี ในคดีดังกล่าวได้นำไปสู่ความล่มสลายของทุนทางสัญลักษณ์/ บารมีที่เขาสะสมมา

อับดุลลาเต๊ะ ยากัด แตกต่างจากนักการเมืองส่วนใหญ่ของพื้นที่ชายแดนใต้ในยุคเดียวกันและยุคปัจจุบันที่มาจากทายาทตระกูลนักการเมืองเก่า ตระกูลอดีตเจ้าเมืองมลายูและตระกูลชนชั้นนำทางศาสนา การสะสมทุนของเขาเป็นไปด้วยตนเอง นอกจากนี้ผู้วิจัยมองว่าเส้นทางชีวิตและการสะสมทุนของเขาเป็นกรณีศึกษาที่ดีในการสะท้อนภาพความสัมพันธ์ระหว่างรัฐและชายแดนใต้ อันเป็นบริบทสำคัญที่ส่งผลต่อโครงสร้างอำนาจทางการเมืองของพื้นที่

คำสำคัญ: ทุน, ปีแอร์ บูร์ดิเยอ, นักการเมืองมุสลิม, ชายแดนใต้, อับดุลลาเต๊ะ ยากัด

Abstract

This article employs the concept of capital of Pierre Bourdieu as a tool to analyse the power structure of three southern border provinces. The methods of data collection include in-depth interview and life histories of the researched. The accumulation, categorization, and analysis of capitals have revealed the political power structure in the region, and how politician in the area entering into such power. The chosen case study is the Malay Muslim politician named Abdullateh Yagad, who was the first Chief Executive of the Provincial Administration Organization of Yala, Thailand. He was from a poor family and had climbed up to leading positions in business and a political arena in the province. This study shows that an educational institution in his youth was an initial sphere that supported him to accumulate diverse capitals. In particular, social capital was his early accumulation that reinforced him to acquire other types of capitals later on.

The life history of Abdullateh Yagad has reflected the political situation in southernmost area in the post -Cold War era. The Order of the Office of the Prime Minister No. 66/ 2523 patronized him to build up relationships with Thai military elites. This encouraged him to create immense social capitals, leading to a symbolic capital which was considered charisma in the patronage system. However, due to the political conflicts, he was accused of being involved in security-issued crime, which with the consequently struggled for more than seven years. The

accusation had eventually waned his accumulated symbolic capitals or charismatic power over time.

Yet, Abdullateh Yagad was different from most of his contemporary politicians or the current ones in the southern border provinces. He was not born to an influential politician family, or a Malay Royal one, or was not a son of any Islamic leaders; different capital accumulation had been achieved by himself. This study all in all considers his life path and capital accumulation contributed to the understanding of the relationship of state agencies in southern border area where political power structure was contextually appropriated.

Keywords: Capital, Pierre Bourdieu, Muslim Politician, Three Southern Border Provinces, Abdullateh Yagad

บทนำ

กว่า 17 ปีที่ผ่านมา พื้นที่ชายแดนใต้เป็นพื้นที่แห่งความรุนแรง มีเหตุรุนแรงทุกรูปแบบ นับรวมอาชญากรรมทั่วไป มากถึง 19,940 เหตุการณ์ หรือเฉลี่ยมากกว่าวันละ 3 เหตุการณ์ตลอด 17 ปี^{*} สถานการณ์ความรุนแรงนี้ วางอยู่บนประวัติศาสตร์ความขัดแย้งของพื้นที่และรัฐไทย ในการศึกษาการเมืองของพื้นที่จังหวัดชายแดนใต้ที่แสดงออกถึงความสัมพันธ์ระหว่างพื้นที่และรัฐไทยอาจแบ่งออกได้เป็นสองกลุ่มใหญ่ ได้แก่ กลุ่มแรก การศึกษาทางด้านประวัติศาสตร์ซึ่งส่วนใหญ่แสดงถึงประวัติศาสตร์ความขัดแย้ง^{**} การปฏิบัติที่ไม่เป็นธรรมโดยรัฐ กลุ่มที่สอง การศึกษาทางด้านความมั่นคงและข้อเสนอเชิงนโยบายต่อปัญหาความมั่นคง^{***}

---

* สถิติเหตุรุนแรงของฝ่ายความมั่นคง โดยศูนย์ปฏิบัติการสำนักงานตำรวจแห่งชาติส่วนหน้า (ศปก.ตร.สน.) และกองอำนวยการรักษาความมั่นคงภายในภาค 4 ส่วนหน้า (กอ.รมน.ภาค 4 สน.) รายงานโดย เว็บไซต์ สำนักข่าวอิศรา

** งานในกลุ่มนี้ เอกรินทร์ ต่วนศิริ (2560) เสนอว่างานด้านประวัติศาสตร์ชายแดนใต้แบ่งเป็นประวัติศาสตร์ที่เขียนโดยคนในและคนนอก ทั้งนี้ งานกลุ่มนี้ที่เขียนโดยคนในพื้นที่และเป็นมุสลิมมลายู ได้แก่ ประวัติราชอาณาจักรมลายูปัตตานีของ อิบรอฮีม ชุกรี (2549) ปัตตานีอดีต-ปัจจุบันของ อ.บางนรา (2551) ปัตตานีประวัติศาสตร์และการเมืองในโลกมลายูของ อารีฟีนบินจิ (2550) อาณาจักรลังกาสุกะ ส่วนงานประวัติศาสตร์ที่เขียนโดยคนนอกพื้นที่ อาทิ ความเป็นมาของทฤษฎีแบ่งแยกดินแดนในภาคใต้ไทย ของธเนศ อาภรณ์สุวรรณ (2549) ความรุนแรงกับการจัดการ “ความจริง”: ปัตตานีในรอบกึ่งศตวรรษ ของ ชัยวัฒน์ สถาอานันท์ (2551)

*** งานกลุ่มนี้เช่นงานเกี่ยวกับ “การปกครองท้องถิ่นแบบพิเศษในจังหวัดชายแดนภาคใต้ ศรีสมภพ จิตร์ภิรมย์ศรี และ สุกรี หลงปู่เต๊ะ, (2551) รายงานของเครือข่ายสถาบันพระปกเกล้า เรื่อง “การเสริมสร้างสังคมสันติสุข” (2552) , “การศึกษาวิจัยประเมินผลกระทบของพระราชกำหนดการบริหารราชการในสถานการณ์ฉุกเฉิน พ.ศ. 2548 ต่อการจัดการและแก้ไข

แม้ว่าประเด็นการเมืองของพื้นที่ชายแดนใต้จะได้รับความสนใจศึกษาในทางวิชาการ แต่งานศึกษาที่เกี่ยวข้องชนชั้นนำและโครงสร้างอำนาจยังมีน้อยมาก งานที่ค่อนข้างชัดเจนพบขึ้นเดียว คืองานของนิคม สุวรรณรุ่งเรือง ศึกษาเรื่องชนชั้นนำและโครงสร้างอำนาจของชุมชนชาวไทยมุสลิมในจังหวัดชายแดนใต้โดยเป็นการศึกษาสำรวจโดยใช้แบบสอบถามและศึกษาภาคสนามชุมชนมุสลิมในจังหวัดปัตตานีสองแห่ง ได้แก่ ชุมชนกรือเซะ และชุมชนดาโต๊ะ ชิ้นงานนี้พบว่าลักษณะของชนชั้นนำและโครงสร้างอำนาจของชาวไทยมุสลิมทั้งชุมชนทั้งสอง มีความคล้ายคลึงกัน คือ มีลักษณะโครงสร้างแบบ พีระมิด (pyramids) บุคคลจำนวนน้อยที่มีคุณสมบัติพิเศษเหนือคนอื่นได้รับการยอมรับให้เป็นชนชั้นนำของชุมชน ผูกขาดการตัดสินใจของชุมชนไว้กลุ่มเดียว นอกจากนี้งานในอยู่ในข่ายศึกษาชนชั้นนำ คือ งานชุดสำรวจเพื่อประมวลข้อมูลนักการเมืองถิ่นของสถาบันพระปกเกล้า (2549) ซึ่งเปรียบเทียบการเมืองแนะนำตัว ชีวประวัติ นักการเมืองท้องถิ่นในพื้นที่ชายแดนใต้ในแต่ละจังหวัดและให้ภาพกว้างของเครือข่ายผู้สนับสนุน แต่ไม่ได้ศึกษาพลวัตทางอำนาจของพื้นที่แต่อย่างใด ดังนั้น ในการศึกษาครั้งนี้ผู้วิจัยมีความต้องการจะศึกษาโครงสร้างอำนาจชายแดนใต้และชนชั้นนำทางการเมืองที่แตกต่างออกไปจากงานที่กล่าวมาแล้ว

พื้นที่ชายแดนใต้ประกอบด้วยประชากรพุทธและมุสลิม ซึ่งประชากรส่วนใหญ่ของพื้นที่เป็นมุสลิมในวัฒนธรรมภาษามลายู งานวิจัยนี้จึงมุ่งศึกษาชนชั้นนำมุสลิมมลายูเป็นหลักโดยไม่รวมชนชั้นนำในกลุ่มวัฒนธรรมอื่นเป็นกลุ่มที่ศึกษา ในงานวิจัยฉบับเต็มผู้วิจัยสัมภาษณ์บุคคลชนชั้นนำมุสลิมมลายูกว่ายี่สิบคนและเลือกนำเสนอเนื้อหา รวมถึงการวิเคราะห์การสะสมทุนของบุคคลชนชั้นนำอย่างละเอียด 8 คน และบุคคลชนชั้นนำที่ถูกเลือกนำเสนอในบทความวิจัยชิ้นนี้ คือ อับดุลลาเต๊ะ ยากัด ด้วยเหตุผลว่าเมื่อตามรอยเส้นทางชีวิตของ อับดุลลาเต๊ะ ยากัด นอกจากจะเห็นการเดินทางสะสมทุน ประสบความสำเร็จและสูญเสียทุนที่มีของนักการเมืองในพื้นที่ชายแดนใต้ที่มีอายุกว่าเจ็ดสิบปีคนหนึ่งอันเป็นช่วงอายุที่ยาวนานเท่ากับหนึ่งรุ่นชีวิตคนแล้ว กระบวนการคลี่คลายชีวิตทางการเมืองของนักการเมืองผู้นี้ยังสะท้อนถึงบริบททางการเมือง พลวัตความสัมพันธ์ทางอำนาจแห่งพื้นที่ชายแดนใต้ที่ล้อมรอบชีวิตของเขาตลอดหลายสิบปีที่ผ่านมา

ผู้วิจัยต้องการทดลองใช้แนวคิดเรื่องทุน (capital) ของ ปีแอร์ บูร์ดิเอดในศึกษาวิเคราะห์โครงสร้างอำนาจทางการเมืองที่มีผู้เล่นหลัก (actor) คือนักการเมืองมุสลิมมลายู โดยมีคำถามวิจัยว่า โครงสร้างอำนาจทางการเมืองของพื้นที่ชายแดนใต้เป็นอย่างไร และการสะสมทุน (capital accumulation) ของนักการเมืองมลายูเพื่อการเข้าสู่อำนาจทางการเมืองเป็นอย่างไร งานวิจัยนี้จึงมีวัตถุประสงค์เพื่อตอบคำถามวิจัยข้างต้น

ทฤษฎีและแนวคิดในการศึกษา

ปัญหาความรุนแรงในจังหวัดชายแดนภาคใต้” (ศรีสมภพ จิตร์ภิรมย์ศรี, 2552) และ “โครงการวิจัยเพื่อติดตามและประเมินผลการปฏิบัติงานของ ศูนย์ปฏิบัติการสำนักงานตำรวจแห่งชาติส่วนหน้า (ศรีสมภพ จิตร์ภิรมย์ศรี, 2553)

บทความวิจัยนี้ ใช้แนวคิดเรื่อง ทุน (capital) ของ ปีแอร์ บูร์ดิเยอ ในการวิเคราะห์การได้มาซึ่งทุนประเภทต่างๆ กระบวนการสะสมทุนที่นำไปสู่การเลื่อนชั้นทางสังคม ทั้งนี้ ทุนในความคิดของ ปีแอร์ บูร์ดิเยอ ไม่ใช่เพียงทุนทางรูปธรรม หรือทรัพย์สิน หากแต่เขาขยายความคิดเรื่องทุนให้เป็นทุกรูปแบบของอำนาจ ปัจเจกบุคคลและกลุ่มคนได้รับทรัพยากรที่หลากหลายทางด้านวัฒนธรรม สังคมและสัญลักษณ์ในการที่จะดำรงรักษาและยกระดับฐานะของพวกเขาในระบอบสังคม ทรัพยากรเหล่านี้จึงทำหน้าที่เป็น “ความสัมพันธ์ทางอำนาจในสังคม” (social relation of power) (Bourdieu, 1984, p. 22) การศึกษาเรื่องทุนในแนวคิดนี้จึงไม่เพียงแต่ทำให้เข้าใจอำนาจ แต่ทำให้เข้าใจมิติความสัมพันธ์ทางอำนาจในสังคมที่ซับซ้อนดำรงอยู่ด้วย

บูร์ดิเยอแบ่งทุนออกเป็น 4 แบบ (Bourdieu, 1993, pp. 31-35) และ (Bourdieu, 1997, pp. 46-47) ได้แก่

- (1) ทุนเศรษฐกิจ (economic capital) หมายถึง เงินตรา และสิทธิในทรัพย์สินต่างๆ
- (2) ทุนวัฒนธรรม (cultural capital) หมายถึง สินค้าและบริการทางด้านวัฒนธรรมรวมทั้งประกาศนียบัตรต่างๆ แนวคิดเรื่องของทุนวัฒนธรรมครอบคลุมทรัพยากรที่หลากหลาย อาทิ ความสามารถในการพูด การตระหนักรู้ในวัฒนธรรมต่างๆ ไป ในสังคมมลายูชายแดนใต้ ทุนวัฒนธรรมที่สำคัญ ได้แก่ ความรู้ศาสนาอิสลาม ภาษามลายู

ทุนวัฒนธรรม ประเภทที่เป็นการเรียนรู้ผ่านประสบการณ์ที่ได้กลายเป็นประสบการณ์เฉพาะกลุ่ม มีลักษณะของความเป็นโครงสร้างที่อยู่ในระดับทั้งปัจเจกบุคคล กลุ่มสังคม และชนชั้น (สุณีย์ ประสงค์บัณฑิต, 2548, หน้า 85) ซึ่งมีความสอดคล้องกันเรียกว่า ฮาบิตุส (habitus)

- (3) ทุนทางสังคม (social capital) หมายถึง เครือข่ายความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลที่สามารถสร้างมูลค่าและแปรเปลี่ยนเป็นผลประโยชน์ได้ ทุนทางสังคม คือ ทุนของเครือข่ายความสัมพันธ์ทางสังคม ความมีหน้ามีตา ความเป็นที่เคารพนับถือซึ่งสามารถแปรเป็นความได้เปรียบเชิงเศรษฐกิจ การเมือง และสังคม

ทุนทางสังคมถูกสร้างโดยอำนาจทางสังคมและการปฏิบัติอย่างสม่ำเสมอ รวมถึงความใกล้ชิดในสังคม แต่ “การคงอยู่ของเครือข่ายความสัมพันธ์” เป็นผลผลิตของการลงทุนไปในวงสังคม (sociability) เป็นการลงทุนระยะยาว คุณค่าของทุนทางสังคมจึงมาจากความไม่เท่าเทียมกันหรือการถูกกีดกันก่อนหน้านี้ เพราะถูกสร้างขึ้นมาจากพันธะ หน้าที่ หรือความผูกพันทางสังคมที่สามารถเปลี่ยนรูปไปภายใต้เงื่อนไขเฉพาะ คือ อาจเปลี่ยนรูปไปเป็นทุนเศรษฐกิจ หรือกลายเป็นสถาบันในรูปของตำแหน่งทางสังคม (title of nobility) และสามารถเปลี่ยนรูปไปเป็นทุนสัญลักษณ์ได้ (symbolic capital)

(4) ทุนสัญลักษณ์ (symbolic capital) หมายถึง คุณสมบัติบางอย่าง เช่น พลังกำลัง ทรัพย์สินสมบัติ วิศวกรรม ซึ่งต้องอาศัยการตีความโดยหมู่สมาชิกในสังคมที่มีกระบวนการรับรู้และประเมินคุณค่าชุดเดียวกันจึงสามารถก่อผลหรือมีมูลค่าได้ (เพ็งอ้าง)

ระเบียบวิธีและการคัดเลือกกลุ่มประชากรในการศึกษา

ในงานวิจัยนี้ เป็นการศึกษาโดยอาศัยการวิจัยเชิงคุณภาพ (qualitative research) โดยมีการรวบรวมข้อมูลด้วยวิธีการสัมภาษณ์แบบเจาะลึก (in-dept interview) ผู้ให้ข้อมูลซึ่งเป็นประชากรที่ศึกษา และเพื่อให้ได้ข้อมูลที่มีคุณภาพเชิงลึกเพียงพอต่อการจำแนกทุนและวิเคราะห์ถึงการครอบครอง สะสมทุนต่างๆ นักวิจัยใช้วิธีวิจัยแนวประวัติชีวิต (Life History Method) ทั้งนี้ กลุ่มประชากรที่ศึกษาเป็นบุคคลชนชั้นนำของชายแดนใต้ โดยขอบเขตกลุ่มประชากรที่ศึกษา คือ ชนชั้นนำมุสลิมมลายู ที่มีภูมิลำเนาอยู่ในพื้นที่สามจังหวัดชายแดนใต้ มีภาษามลายูเป็นภาษาแม่ และนับถือศาสนาอิสลามโดยกำเนิด

วิลเฟรโด พาเรโต (Vilfredo Pareto, 1968) และเกตาโน มอสคา (Gaetano Mosca, 1939) อธิบายลักษณะสำคัญของชนชั้นนำว่า คือคนกลุ่มน้อยที่มีความเหนือกว่าและมีอำนาจ ในงานวิจัยนี้ ผู้วิจัยค้นหาบุคคลชนชั้นนำตามคุณสมบัติดังกล่าว ด้วยวิธีการระบุตัวบุคคลชั้นนำโดยพิจารณาจากชื่อเสียง (reputational techniques) โดยในงานวิจัยนี้ใช้การคัดเลือกกระบวนชั้นนำด้วยกระบวนการ 2 ขั้นตอน ได้แก่

1) ให้ผู้ให้ข้อมูลสำคัญในพื้นที่ ได้แก่ นักข่าวอาวุโสและตัวแทนภาคประชาสังคมจำนวน 5 คน ระบุชื่อบุคคลชนชั้นนำที่มีความสำคัญในพื้นที่คนละ 15 ชื่อ

2) คะแนนความสำคัญของบุคคลชนชั้นนำมาจากการถูกระบุชื่อซ้ำกัน 15 ชื่อแรกที่มีคะแนนซ้ำมากที่สุดคือ บุคคลชนชั้นนำในงานวิจัยนี้ ทั้งนี้ในบทความนี้ กรณีศึกษา คือ อับดุลลาเต๊ะ ยากัด ซึ่งเป็นหนึ่งในชื่อที่ถูกระบุซ้ำ

ทั้งนี้ ในการเข้าถึงบุคคลชนชั้นนำของพื้นที่ชายแดนใต้เป็นไปอย่างยากลำบาก ต้องอาศัยความไว้วางและการแนะนำจากบุคคลอ้างอิงที่บุคคลชนชั้นนำให้ความเชื่อถือ

อับดุลลาเต๊ะ ยากัด สร้างอาณาจักรธุรกิจด้วยบารมี

ชื่อของอับดุลลาเต๊ะ ยากัด หายไปจากสนามการเมืองนานนับสิบปี กระทั่งเมื่อปลายปี 2563 ชื่อของเขาปรากฏอีกครั้งในฐานะผู้ทำชิงตำแหน่งนายกองค์การบริหารส่วนจังหวัดยะลา ตำแหน่งที่คาดว่าจะเป็นของนาย मुखตาร์ มะทา นายกองค์การบริหารส่วนจังหวัดยะลาสามสมัย ซึ่งผลการเลือกตั้งเป็นดังที่คนส่วนใหญ่คาดการณ์กันไว้ อับดุลลาเต๊ะ ยากัด พ่ายแพ้อย่างหลุ่รู้ๆไปด้วยคะแนนที่ได้รับเพียง 39,671 คะแนน ขณะที่ผู้ชนะได้คะแนน 168,714 คะแนน

แม้ अबดุลลาเตะยะ ยากัด จะพ่ายแพ้การเลือกตั้งแต่เขาเป็นกรณีศึกษาที่น่าสนใจเนื่องจากกระบวนการสะสมทุนของเขาเปิดเผยพลวัตทางการเมืองของพื้นที่สามจังหวัดชายแดนใต้ ดังจะอธิบายด้วยการไล่เรียงประวัติชีวิตและการทำงาน ดังต่อไปนี้

अबดุลลาเตะยะ ยากัด เกิดในช่วงปี พ.ศ. 2490 มาจากครอบครัวที่ยากจน มารดาขายข้าวยา และบิดาทำนาเกลือซึ่งเคยเป็นธุรกิจสำคัญของปัตตานี ต่อมาธุรกิจนาเกลือในปัตตานีล่มสลายทำให้ครอบครัวเข้าสู่ความยากจน ความยากจนนี้ทำให้การศึกษาของเขาไม่เป็นไปโดยต่อเนื่องนัก จากเดิมเรียนชั้นประถมศึกษาที่โรงเรียนเอกชนชื่อดังประจำจังหวัดคือโรงเรียนวรคามินทร์ เมื่อการทำนาเกลือล่มสลาย เขาได้ย้ายโรงเรียนมาเรียนโรงเรียนรัฐบาลในเมืองจากนั้นเข้าเรียนสายอาชีพที่วิทยาลัยเทคนิคยะลา ถึงชั้นอนุปริญญา ก็หยุดเรียนและออกมาทำงานก่อสร้างอยู่หลายปีก่อนจะกลับเข้าไปเรียนใหม่ในระดับชั้นปริญญาตรี สาขาการจัดการ สถาบันราชภัฏยะลา จากนั้นอีกหลายปีจึงเรียนต่อระดับปริญญาโท เขากล่าวว่า ตลอดชีวิตการเรียนของเขานั้น “...เรียนบ้าง หยุดบ้าง เพราะลำบาก เรามาจากครอบครัวที่ลำบาก”

อย่างไรก็ตาม สถาบันการศึกษาเป็นจุดเริ่มต้นของการสะสมทุนสำคัญต่างๆ ในชีวิตของเขา วิทยาลัยเทคนิคยะลาแม้จะไม่ใช่อะไรของการศึกษาของเหล่าชนชั้นนำทางเศรษฐกิจชายแดนใต้ แต่เป็นที่มาของทุนทางวัฒนธรรมคือ ความรู้ด้านการเขียนแบบก่อสร้าง และทุนทางสังคม คือ เพื่อน พรคพวก ที่ช่วยให้เขาได้รับการจ้างงานเขียนแบบก่อสร้างของหน่วยงานราชการ เขาเริ่มอาชีพด้วยการเป็นช่างเขียนแบบตั้งแต่สมัยเรียนอยู่วิทยาลัยเทคนิคยะลา โดยรับงานจากเทศบาลยะลาและที่อื่นๆ จากการรับจ้างเขียนแบบเพียงปีกว่าก็ขยับขึ้นเป็นผู้รับเหมาก่อสร้าง เมื่อสะสมเงินจากการเขียนแบบได้ก้อนหนึ่งก็ทำสัมปทานไม้ โดยรับไม้จากประเทศมาเลเซียมาขายในประเทศไทย จากนั้นจึงเริ่มทำงานใหญ่ขึ้นคือธุรกิจก่อสร้างขนาดใหญ่โดยร่วมหุ้นกับเพื่อนที่เป็นโยธาจังหวัดยะลา จัดทะเบียนบริษัทก่อสร้างรับเหมางานจากภาครัฐและหน่วยงานในท้องถิ่น เช่น เทศบาล งานรับเหมาก่อสร้างนั้น เป็นงานที่เขาบอกว่าต้องมีบารมี

“งานก่อสร้างที่จะประสบความสำเร็จ เจ้าของบริษัทต้องมีบารมี เรื่องเงินเรื่องเล็ก ต้องมีบารมีก่อน เมืองไทยยิ่งถ้าคุณมีบารมีนี้ คุณชนะเขาไปแล้ว 50%...เวลาเราเข้าไปประมูลงานเนี่ย เราของานเพื่อนเขาให้ เพราะเรามีบารมี เขาเกรงใจเรา ราคาเขาก็ให้ราคาดีเรา เรามีบารมี ไปแบ่งกั แบ่งกัเขาคิดดอกเบี้ยถูกกับเรา เวลาเราไปซื้อวัสดุก่อสร้างเขาก็คิดถูกกับเรา มันต้องเริ่มจากที่เราต้องมีพรคพวกก่อน มีพวกถึงจะมีเงิน ถ้าเรามีเงินก่อนมีพวก เงินก็หมด มีพวก มีบารมี แล้วมีเงิน เงินอันดับสาม เพราะผมถือ ถึงจะโดนกระแสรุนแรงขนาดไหน แต่อย่างน้อย เพื่อนคุณ พวกคุณ กำลังค้าคุณอยู่”

---

* บุคคลชนชั้นนำชายแดนใต้ที่มาจากครอบครัวที่มีฐานะเศรษฐกิจดีมักจะเรียนมหาวิทยาลัยในกรุงเทพมหานครไม่ว่าจะเป็นมหาวิทยาลัยรัฐหรือเอกชน ขณะที่วิทยาลัยเทคนิคยะลาถูกมองว่าฐานะไม่เทียบเท่ามหาวิทยาลัย และเป็นวิชาของงานระดับปฏิบัติการ ไม่ใช่ด้านวิชาการ

นอกจากนั้น เครือข่ายส่วนตัวอันเป็นมรดกตกทอดจากบรรพบุรุษ ก็ทำให้งานประสาน ราชการมีความเป็นไปได้ เพื่อ

“ผมรู้จักคนในพื้นที่ เดิมโตะ* ผม พ่อของแม่ผมเขาเป็นอิหม่ามที่มัสยิด เก้าที่ปัตตานีนะ คือปัตตานีเป็นประเทศเก่านะ มัสยิดที่จะบังติกอ พ่อของพ่อ ของแม่ผม** เป็นอิหม่ามคนแรกและมาตกทอดถึงพ่อของแม่ผม ความเป็น สายเลือด ความผูกพันตรงนี้ ทำให้ผมรู้จักคนเยอะ...ผมเป็นคนมีเส้นอยู่”

ในช่วงเวลาที่เขาทำธุรกิจก่อสร้างในพื้นที่สามจังหวัดชายแดนใต้เป็นช่วงเวลาที่ทำให้เขาสร้าง สะสมทุนทางสังคมที่สำคัญ คือ เครือข่ายความสัมพันธ์ในพื้นที่ โดยเฉพาะกับคนในพื้นที่ทั้งที่เป็นนักเลง ท้องถิ่นและแกนนำของกลุ่มแนวร่วมพรรคคอมมิวนิสต์มลายา ในการทำงานก่อสร้างในพื้นที่นั้น เขาเข้าใจ บริบทพื้นที่ดีว่าต้องมีการคุยกับเจ้าถิ่นหรือผู้คุ้มครองในแต่ละพื้นที่ก่อน

“สมมติว่าผมได้ถนนเส้นนี้ ถ้าทะเล ผมเซ็นสัญญาปั๊บ ผมยังไม่เอา เครื่องจักรไปนะ ผมไปคุยกับชาวบ้านก่อน ชาวบ้านเขารู้หนี เขาจะบอกผมว่า ถ้าแก่ ตรงนี้ไม่ได้นะ ถ้าไม่คุยกับเงิน*** ไม่ได้ เงินไม่ยอม มันเรียกค่าองค์กร เอ่อถ้าแก่ ถ้าตรงนี้คุณไม่คุยกับเปาะเยะ ไม่คุยกับมะฮือฮือไม่ได้...สมัยผม ไปสร้างทาง ไปทำงานที่ไหน...ผมจะไม่เคยมีปัญหาเลยตั้งแต่ผมทำก่อสร้าง มา ผมไม่เคยถูกรังแกเหมือนคนอื่นนะ...เวลาเราไปทำงานในป่า ตอนนั้น เหตุการณ์มันรุนแรงกว่าวันนี้อีกนะ...เขาเผากัน ยิ่งบริษัทแต่ผมเข้าไปทำได้”

จุดเปลี่ยนสำคัญของชีวิตเขาเกิดขึ้นเมื่อรัฐบาลดำเนินนโยบายตามคำสั่ง 66/23 อันเป็นคำสั่ง สำนักนายกรัฐมนตรี ที่ 66/2523 เรื่อง นโยบายการต่อสู้เพื่อเอาชนะคอมมิวนิสต์ ในยุคของ พล.อ.เปรม ติณสูลานนท์ ซึ่งมีกระบวนการทางการเมืองหลายอย่างเพื่อคลายความเคลื่อนไหวและองค์กรของพรรค คอมมิวนิสต์ แนวทางหนึ่งคือการให้สมาชิกพรรคคอมมิวนิสต์เข้ามาปรับตัวโดยจะไม่มี การดำเนินคดีย้อนหลัง นโยบายนี้พลเอกชวลิต ยงใจยุทธ คือตัวหลักของฝ่ายรัฐบาลในการเจรจากับพรรคคอมมิวนิสต์กลุ่มต่างๆ ในประเทศไทย ด้วยนโยบายนี้ทำให้อับดุลลาเต๊ะ ยากัด ได้รับการแนะนำให้รู้จักกับพลเอกชวลิต ยงใจยุทธ

* ภาษามลายู แปลว่า ตา

** คุณทวด

*** มาจาก เงินผิง ชื่อเรียกภาษาจีนกลาง คนไทยเรียก “จีนเป็ง” Chin Peng เลขาธิการพรรคคอมมิวนิสต์มลายา

ผ่านเพื่อนคนหนึ่งและทำให้เขากลายเป็นหนึ่งในคนสำคัญที่ขับเคลื่อนนโยบายนี้ให้เป็นจริงได้ในภาคใต้ตอนล่าง

ความสัมพันธ์กับแกนนำพรรคคอมมิวนิสต์มลายาในช่วงที่เขาทำงานรับสัมปทานก่อสร้างทางหลวงและเส้นทางสำคัญต่างๆ ในสามจังหวัดชายแดนใต้ได้กลายมาเป็นทุนสำคัญคือ ทุนทางสังคม ที่ทำให้เขาสามารถรับงานใหญ่นโยบายระดับชาติได้ จากผู้เจรจาค้าธุรกิจกลายเป็นเพื่อน จากที่เคยจ่ายค่าคุ้มครองให้แกนนำในบางพื้นที่ ก็กลายเป็นเครือข่ายที่ไม่ได้มีเงินตราเข้ามาเกี่ยวข้องทำให้การเจรจาเพื่อสันติภาพเป็นไปได้ราบรื่น

หลังภารกิจสำเร็จ ในขณะที่ผู้ร่วมงานซึ่งเป็นคนในพื้นที่หลายคนรับค่าตอบแทนแต่อดุลลาเต๊ะไม่ต้องการเช่นนั้น สิ่งที่เขาขอคือความช่วยเหลือในการกู้เงินจากธนาคารกรุงเทพซึ่งมีนายอำนวย วีรวรรณเป็นประธานบอร์ดในขณะนั้น เพื่อมาซื้อโรงโม่หิน “เราไม่ได้หวังเม็ดเงิน...พอประสบความสำเร็จ เขาก็จะตอบแทนผมเป็นเม็ดเงินอะไรอย่างนี้ ผมก็ไม่เอา ผมกลัวว่าเอาไปแล้วมันเป็นภาพที่มันหมด มันหมดย่อยเอาเงินไปก็จบ...ผมบอก พล.อ.ชวลิต ว่า พวกนี้เวลามีปัญหา มันต้องมาหาผมนะ เพราะผมอยู่ในพื้นที่อย่างน้อยต้องมีอะไรให้ผมซักอย่างหนึ่ง โรงงานหรืออะไร ที่สามารถให้ผมยั่งยืน”

เมื่อกิจการโรงโม่หินเติบโตมากยิ่งขึ้น บารมีของเขาก็เติบโตใหญ่กว้างขวางกว่าเดิม ส่งผลให้อับดุลลาเต๊ะได้ตัดสินใจทำงานการเมืองจนได้รับเลือกตั้งเป็นนายกองค์การบริหารส่วนจังหวัดสมัยแรก เส้นทางการเมืองและธุรกิจที่กำลังรุ่งโรจน์ของเขามาสะดุดในช่วงสถานการณ์ความรุนแรงชายแดนใต้ซึ่งปะทุขึ้นในปี พ.ศ. 2547 โรงโม่หินของเขาเคยถูกทหารจาก กองทัพภาคที่ 4 บุกเข้าตรวจค้นระเบิดเมื่อวันที่ 30 สิงหาคม 2547 ซึ่งเขามองว่าเป็นการถูกละเมิดงานทางการเมือง “ผมก็ไปขัดจังหวะกับนักการเมืองใหญ่ในจังหวัดยะลานั้น ไม่ถูกอย่างแรง...เป็นฝ่ายตรงข้ามทางการเมือง เขาก็มีอำนาจ เขาก็ใช้วิธีการต่างๆ มากล่าวหา”

แม้ว่าจะเผชิญศึกหนักด้วยข้อหาความมั่นคง แต่เครือข่ายทหารหาญที่เคยร่วมงานสมัยร่วมพัฒนาชาติไทยก็ได้หยิบยื่นความช่วยเหลือในการรับประกันคุณสมบัติของเขา “ทีนี้พอผมรู้จักท่าน (ชวลิต) ผมก็รู้จักลูกน้องท่าน ลูกน้องท่านเป็นใหญ่เป็นโตก็ช่วยผมได้ระดับนี้ ตอนที่ผมโดนเรื่องสมัยปี 47, 48 พล.อ.ชวลิต เป็นคนช่วยเหลือ ช่วยวิ่งเรื่องวิ่งอะไรให้ ยืนยันให้ว่าเขาเป็นคนดีอะไรอย่างนี้” อย่างไรก็ตามกว่าจะผ่านพ้นมรสุมหนักจนกระทั่งโรงโม่หินสามารถประกอบธุรกิจได้เหมือนเดิมก็ใช้เวลากว่าเจ็ดปี อับดุลลาเต๊ะ กล่าวถึง สถานะของการเป็นชนชั้นนำมุสลิมมลายูและปัญหาของทุนทางสังคมหรือเครือข่ายความสัมพันธ์ที่มีกับขบวนการก่อความไม่สงบไว้ว่า

“เป็นคนมุสลิมต้องระวัง ถ้าวัยมากก็ไม่ได้ ถ้าทำธุรกิจใหญ่มากก็ไม่ได้...งานที่ผมช่วยราชการก็คือช่วยประสานผู้ร่วมพัฒนาชาติไทยที่อยู่ต่างประเทศ อยู่
ในมาเลเซียบ้าง อยู่ในปาบ่าง...จุดตรงนี้แหละ เขาเอามาเล่นงานผม เขาหาว่าผม

เนี่ย รู้จักกับสายข้างใน พวกขบวนการ ...แต่ที่เราทำคือเราไปช่วยเหลือ
ประเทศชาติให้คนที่เขาอยู่ในที่มีดให้กลับมาอยู่ในที่สว่าง”

วิเคราะห์การสะสมทุนและจำแนกทุนของกรณีศึกษา

กรณีของอับดุลลาเต๊ะ ยากัด เห็นได้ชัดว่า ทุนทางสังคม (social capital) ถือเป็นจุดเริ่มต้นที่สำคัญในการสร้างและเพิ่มทุนประเภทอื่นๆ สถาบันการศึกษาเป็นจุดเริ่มต้นของการสะสมทุนสำคัญต่างๆ ในชีวิตของเขา เริ่มต้นจากทุนทางวัฒนธรรม (cultural capital) คือ ความรู้ด้านการเขียนแบบก่อสร้าง แต่ทุนที่สำคัญมาก สำหรับเขา คือ ทุนทางสังคม (social capital) ได้แก่ เพื่อน และ พรรคพวก

ทุนทางสังคมของ อับดุลลาเต๊ะ มีที่มาหลักๆ จากสถาบันการศึกษา คือ วิทยาลัยเทคนิคยะลา อันเป็นแหล่งที่เขาสร้าง สะสมทุนด้วยตนเอง นอกจากนี้ยังได้รับการตกทอดทุนทางสังคมจากชื่อเสียงของ คุณตาซึ่งมีมิติของอำนาจเชิงสัญลักษณ์ อันประกอบด้วย อิสลาม และความผูกพันกับประวัติศาสตร์ของพื้นที่ในฐานะที่เคยเป็นรัฐอิสระปกครองตนเอง อับดุลลาเต๊ะ ตระหนักถึงอำนาจเชิงสัญลักษณ์หรือทุนทางสัญลักษณ์นี้และใช้มันเป็นทุนทางสังคมในการทำงาน ติดต่อบปะผู้คน ดังที่เขากล่าวว่า “ความเป็นสายเลือด ความผูกพันตรงนี้ ทำให้ผมรู้จักคนเยอะ...ผมเป็นคนมีเส้นอยู่”

พรรคพวก และเพื่อน คือ ทุนทางสังคม เป็นทุนที่สำคัญ ของอับดุลลาเต๊ะ ยากัด ที่นำไปสู่โอกาสต่างๆ ในชีวิต และการทำงาน วิทยาลัยเทคนิคยะลาแม้จะไม่ใช่สถาบันการศึกษาของเหล่าชนชั้นนำชายแดนได้แต่เป็นที่มาของทุนทางสังคม คือ พรรคพวกในหน่วยงานราชการ ที่ช่วยให้เขาได้รับงานจ้างงานเขียนแบบก่อสร้าง รับเหมาก่อสร้าง ในหน่วยงานราชการและธุรกิจ สัมปทานไม้โดยรับไม้จากประเทศมาเลเซีย สำหรับอับดุลลาเต๊ะ เพื่อนและพรรคพวกในบริบทของการทำงานอาจจะมีเส้นแบ่งที่ไม่ชัดเจนเพื่อนสำหรับเขาหมายถึงการเป็นพรรคพวกด้วย แต่ญาติและคนรู้จักบางคนอาจจะไม่ใช่เพื่อนแต่ก็สามารถเป็นพรรคพวกได้เช่นกันหากมีความสัมพันธ์ที่สนับสนุนและอุปถัมภ์กัน

ทุนอีกประเภทที่ช่วยสร้างสมทุนทางสังคมให้กับอับดุลลาเต๊ะ ก็คือ ทุนทางวัฒนธรรม ได้แก่ ภาษามลายูและความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับลักษณะเฉพาะของพื้นที่ ในการทำโครงการก่อสร้างจากรัฐที่ต้องผ่านพื้นที่ชนบท เขาเข้าใจดีถึงระบบการคุมพื้นที่โดยผู้มีอิทธิพล ดังนั้น ก่อนจะลงมือทำงานก่อสร้างในพื้นที่ สิ่งที่เขาทำก่อนคือการเข้าไปเจรจาต่อรองกับผู้ที่มีอิทธิพลซึ่งคุมพื้นที่อยู่ การเจรจาและแลกเปลี่ยนผลประโยชน์เชิงธุรกิจนี้ได้นำไปสู่การสร้างความสัมพันธ์แบบคนรู้จักกัน ความสัมพันธ์ที่ดีโดยไม่หวังสิ่งตอบแทน

บูร์ดิเยอ กล่าวว่า “ทุน” ได้สร้างสิ่งที่เรียกว่าเกมของสังคม (game of society) ที่ไม่ใช่แค่เกมทางเศรษฐกิจ แต่ “ทุน” ถูกทำให้อยู่ในรูปของสิ่งที่เป็นรูปธรรมหรืออาจอยู่ในรูปของสิ่งที่ประกอบกันอยู่ที่ต้องใช้เวลาในการสะสม (Bourdieu, 1986, p. 15) สำหรับอับดุลลาเต๊ะ ยากัด เขาสะสมทุนทางสังคมชนิดนี้นานนับสิบปีในช่วงเวลาที่เขาทำธุรกิจก่อสร้างในพื้นที่สามจังหวัดชายแดนใต้ เป็นช่วงเวลาที่เขาส่งเสริมและสะสม

เครือข่ายความสัมพันธ์ในพื้นที่ โดยเฉพาะกับแนวร่วมพรรคคอมมิวนิสต์มลายา เนื่องจากการก่อสร้างในหลายพื้นที่เขาต้องเจรจากับกลุ่มดังกล่าว การสั่งสมความสัมพันธ์ที่ดีนี้ได้นำไปสู่จุดเปลี่ยนที่สำคัญของชีวิต เมื่อรัฐบาลดำเนินนโยบายดำเนินนโยบายตามคำสั่งสำนักนายกรัฐมนตรี ที่ 66/2523 เขาเป็นหนึ่งในผู้ช่วยเหลือคนสำคัญด้วยการใช้ทุนทางสังคมที่สั่งสมมาตลอดชีวิตการทำธุรกิจก่อสร้างในชายแดนได้ผนวกกับเครือข่ายทางสังคมของคุณตาซึ่งเป็นโต๊ะอิหม่ามเก่าที่มีสยิดจะบังติกอ ทำให้เขาสามารถเข้าถึงบุคคลสำคัญต่างๆ ที่จำเป็นต่อการเจรจาเพื่อสันติภาพได้

หลังภารกิจสานความสัมพันธ์ติดต่อกับเหล่าผู้ร่วมพัฒนาชาติไทยสิ้นสุด สิ่งตอบแทนที่อับดุลลาเต๊ะต่อรองไม่ใช่เงินหรือวัตถุใด แต่เขาต้องการให้ชนชั้นนำทหารช่วยให้เขาสามารถกู้เงินจากธนาคารได้โดยประสานเชื่อมโยงเข้ากับชนชั้นนำทางธุรกิจไทย หากดูเผินๆ สิ่งที่เขาได้คือ เงิน เพื่อนำไปสู่การเพิ่มพูนความมั่งคั่งหรือทุนทางเศรษฐกิจของเขา แต่แท้ที่จริงแล้วสิ่งที่เขาตั้งใจจะให้ได้มาพร้อมกัน คือ เครือข่ายทางธุรกิจ อันเกิดจากการได้รู้จักและมีธุรกรรมร่วมกันกับนายธนาคาร อันจะนำไปสู่การสร้างและสั่งสมทุนทางสังคมในพื้นที่ต่อไป

จากการสัมภาษณ์ประวัติชีวิตและเงื่อนไขความสำเร็จที่ผ่านมา สิ่งที่ อับดุลลาเต๊ะ ย้ำเน้นมากคือความสำคัญของ “บารมี” ผู้วิจัยมองว่า “บารมี” ที่เขาหมายถึง คือ ทุนสัญลักษณ์ (symbolic capital) ในความหมายของบูร์ดิเยอ

ทุนสัญลักษณ์ หมายถึง คุณสมบัติบางอย่าง เช่น พลเอกกำลัง ทรัพย์สมบัติ วิศวกรรม ซึ่งต้องอาศัยการตีความโดยหมู่สมาชิกในสังคมที่มีกระบวนการรับรู้และประเมินคุณค่าชุดเดียวกันจึงสามารถก่อผลหรือมีมูลค่าได้ (ปีแยร์ บูร์ดิเยอ, 2550, หน้า 82) แนวคิดเรื่องทุนทางสัญลักษณ์เป็นการต่อยอดของ Max Weber ซึ่งอธิบายไว้ในเรื่องชนชั้นและสถานภาพอันเป็นผลจากบารมีที่สร้างความชอบธรรมให้แก่อำนาจของผู้นำ บูร์ดิเยอเสนอว่า สิ่งที่ทำให้กลุ่มคนบางกลุ่มมี “บารมี” ได้เป็นผลจากการมี “ทุนทางสัญลักษณ์” ซึ่งมีได้เป็นสิ่งที่เกิดขึ้นเอง แต่ต้องอาศัยการแผ่กระจายระบบโน้มเอียงต่างๆ ที่สอดคล้องลงไปในตัวผู้กระทำ การโดยผ่านกระบวนการขัดเกลาทางสังคมตั้งแต่ในเยาว์วัย แต่ทุนทางสัญลักษณ์จะก่อผลที่เป็นมูลค่าได้ก็ต่อเมื่อผู้กระทำการอีกกลุ่มที่ปราศจากทุนดังกล่าวได้รับการแผ่กระจายกระบวนการรับรู้และประเมินคุณค่าต่างๆ ที่เอื้อให้เห็นคุณค่าของคุณสมบัติเหล่านั้น ทุนทางสัญลักษณ์เป็นที่มาของการครอบงำซึ่ง บูร์ดิเยอเรียกการครอบงำทางอำนาจด้วยอาศัยทุนทางสัญลักษณ์ว่า “การครอบงำเชิงสัญลักษณ์” (domination symbolique)* ซึ่งฝ่ายที่อยู่ภายใต้การครอบงำไม่ได้ตระหนักว่าถูกครอบงำ นับได้ว่าเป็น

* ภาษาฝรั่งเศส

“ความรุนแรงเชิงสัญลักษณ์” (violence symbolique)* ซึ่งทำให้การครอบงำดำเนินไปได้โดยไม่เกิดการตั้งคำถามหรือคัดค้าน (ปีแยร์ บูร์ดิเยอ, 2550, หน้า 82)

การครอบงำทางอำนาจและชนชั้นในสังคมนั้นสามารถดำรงอยู่ได้โดยปราศจากการต่อต้านที่แท้จริงก็เนื่องจากทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องไม่ว่าจะเป็นผู้ครอบงำหรือถูกครอบงำล้วนได้รับการปลูกฝังกระบวนการรับรู้และประเมินคุณค่าชุดเดียวกันโดยสังคมที่อาศัยอยู่ โดยเป็นการปลูกฝังในระดับที่บุคคลจะรับรู้ได้ผ่านกระบวนการหล่อหลอมทางสังคมตั้งแต่วัยเด็ก ((ปีแยร์ บูร์ดิเยอ, 2550, หน้า 82)

บาร์มีของ อับดุลลาเต๊ะ ยากัด มาจากทุนทางสังคมที่มีพลังมากพอจะถูกตีความจากคนในสังคมของเขาว่าเป็น พละกำลัง ความสามารถในการผลักดันสิ่งต่างๆ ให้เกิดขึ้นหรือไม่เกิดขึ้น เป็น พละกำลังที่สามารถอำนวยความสะดวกและความช่วยเหลือต่างๆ ได้ การตีความนี้สัมพันธ์อย่างมากกับ ฮาบิตุส (habitus) ของสังคม ซึ่งคือ รูปแบบหนึ่งของทุนทางวัฒนธรรม ที่ผ่านการปลูกฝังหล่อหลอมอย่างยาวนาน มีลักษณะเป็นนิมิตภาพและส่งผลให้เกิดความโน้มเอียงทางพฤติกรรม (disposition) ทางสังคมขึ้น ฮาบิตุสของบุคคลก่อรูปผ่านประสบการณ์ การเรียนรู้ทางสังคมตั้งแต่วัยเด็ก ดังนั้น ฮาบิตุสของบุคคลจึงมีลักษณะที่สอดคล้องกับสังคม กรณีของอับดุลลาเต๊ะ ยากัด สะท้อนให้เห็น ฮาบิตุสของสังคมมลายูและสังคมไทยที่ผูกแน่นอยู่กับระบบอุปถัมภ์

James C. Scott (1972, p. 3) ได้อธิบายว่า ระบบอุปถัมภ์เป็นความสัมพันธ์เชิงแลกเปลี่ยนระหว่างกัน ที่มีตรรกะของคู่ความสัมพันธ์นั้นเป็นในลักษณะที่บุคคลหนึ่งซึ่งมีสถานภาพทางสังคมและเศรษฐกิจในระดับสูงกว่าเป็นผู้อุปถัมภ์ที่ใช้อิทธิพลและทรัพยากรของตนในการปกป้องคุ้มครองหรือให้ผลประโยชน์หรือทั้งสองอย่างแก่บุคคลที่สถานภาพต่ำกว่าคือผู้รับอุปถัมภ์ ขณะเดียวกันผู้ถูกอุปถัมภ์ซึ่งมีฐานะต่ำกว่าก็จะมอบความช่วยเหลือและการสนับสนุนแก่ผู้อุปถัมภ์

การได้มาซึ่ง บาร์มี หรือความชอบธรรมของการครอบงำด้วยทุนทางสัญลักษณ์นี้ต้องอาศัยปฏิบัติการในเชิงสัญลักษณ์มากมายที่มุ่งแปรสภาพการกระทำซึ่งมุ่งผลประโยชน์ในทางการเมืองหรือเศรษฐกิจให้กลายเป็น “การกระทำที่ไม่หวังผล” ซึ่งมีความชอบธรรมในฐานะที่ปลอดมิติทางการเมืองหรือเศรษฐกิจ ความช่วยเหลือต่างๆ ของผู้มีบาร์มีคือ ปฏิบัติการในเชิงสัญลักษณ์ ที่ประหนึ่งเป็น “การกระทำที่ไม่หวังผล” หากการอุปถัมภ์ช่วยเหลือถูกตอบแทนเป็นตัวเงินหรือเงื่อนไขตอบแทนที่ชัดเจนในห้วงเวลาที่กำหนด นั่นคือ ผลประโยชน์ต่างตอบแทนที่ชัดเจนซึ่งจะไม่สามารถสร้างสมบาร์มีหรือทุนทางสัญลักษณ์ในระบบความสัมพันธ์เชิงอุปถัมภ์นี้ได้ ทั้งนี้ อับดุลลาเต๊ะ ยากัด อ้างว่าวิถีในการสร้างบาร์มีสำหรับเขาก็คือ “การสร้างเพื่อน” เขาใช้ความจริงใจ ตรงไปตรงมา และน้ำใจที่กว้างขวาง รวมถึงความรอบคอบทางยุทธศาสตร์ที่จะไม่ให้เสียความสัมพันธ์ไป เช่น หากเพื่อนยืมเงิน เขาจะไม่ให้ยืมเพราะกลัวเพื่อนไม่คืนเงิน

* ภาษาฝรั่งเศส

แล้วอายจะเสียเพื่อน ดังนั้นเขาจะให้เงินในจำนวนที่ให้ให้กับเพื่อนที่มาเยี่ยมเงินแทน ถึงแม้เพื่อนจะไม่ได้รับเงินจำนวนเท่าที่ต้องการแต่อย่างน้อยเขาก็ได้แสดง “น้ำใจ” กับเพื่อน

การเลือกเครือข่ายชนชั้นนำทางธุรกิจของประเทศไทยเป็นสิ่งตอบแทนเนื่องจากอับดุลลาเต๊ะ ยากัด รู้ดีว่าการกิจช่วยชาติครั้งนั้นจะนำเขาไปสู่ “พันธะ” ระยะยาวที่มีต่อเหล่าสหราชอาณาจักรร่วมพัฒนาชาติไทย พันธะดังกล่าวนี้ เป็นตัวชี้วัดว่าเขาได้ถือครองอำนาจเชิงสัญลักษณ์อันประกอบไปด้วยความคาดหวัง เชื่อมโยงว่าเขาสามารถเป็นที่พึ่งให้ความช่วยเหลือได้เมื่อจำเป็น เขาจึงต้องการทุนที่มีความยั่งยืนกว่าก่อนเงินที่เขาบอกว่า “ผมกลัวว่าเขาไปแล้วมันเป็นภาพที่มันหมด มันหมดเยื่อใย เอาเงินไปก็จบ”

ความขัดแย้ง สถานการณ์ความรุนแรงและบารมีที่เสื่อมคลาย

ช่วงเวลาที่ยากัดของอับดุลลาเต๊ะ ยากัด พุ่งขึ้นสูงที่สุด คือ เมื่อหลังจากได้รับสัมปทานโรงโม่หิน เขาได้เป็นนายกองค์การบริหารส่วนจังหวัดยะลาสมัยแรก เขาเคยร่วมทีมทำงานกับเครือข่ายของ “บ้านใหญ่” คือ เครือข่ายของ วันมูหะมัดนอร์ มะทา และต่อมามีความขัดแย้งแยกทางกัน เมื่อนายวันมูหะมัดนอร์ มะทา ให้การสนับสนุนอับดุลอาซิส เบ็ญหาวัน เป็นนายกองค์การบริหารส่วนจังหวัดยะลาในสมัยต่อจากสมัยแรกที่อับดุลลาเต๊ะ ครองตำแหน่ง ทำให้อับดุลลาเต๊ะ หันไปทำงานการเมืองภายใต้พรรคประชาธิปัตย์แทน ทั้งลงสมัคร ส.ส. สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรระบบเขตและระบบบัญชีรายชื่อรวมถึงสมาชิกวุฒิสภา อย่างไรก็ตาม เขาไม่ประสบความสำเร็จนับตั้งแต่ปี 2547 เป็นต้นมา เนื่องจากการถูกข้อหาความมั่นคงว่าพัวพันกับสถานการณ์ความรุนแรง คือ เหตุการณ์ระเบิดในพื้นที่ชายแดนใต้ โดยโรงโม่หินของเขาถูกทหารจาก กองทัพภาคที่ 4 บุกเข้าตรวจค้นระเบิด เมื่อวันที่ 30 สิงหาคม 2547 และพบว่ามีมีการครอบครองระเบิดจริง เขาต้องใช้ระยะเวลาถึง 7 ปีในการชำระมลทินจากข้อกล่าวหาและแสดงให้เห็นว่า ระเบิดที่มีนั้นเพื่อการประกอบกิจการโรงโม่หินเท่านั้น

ทุนทางการเมือง เป็นรูปแบบหนึ่งของทุนสัญลักษณ์ และสัญลักษณ์หนึ่งของการทุนการเมือง คือ ชื่อเสียง ซึ่งตั้งอยู่บนพื้นฐานความน่าเชื่อถือ การรับรู้และเห็นในคุณค่า หรือการแสดงออกซึ่งการมีชื่อเสียงอย่างมากมาย โดยผู้คนให้การยอมรับเคารพในตัวบุคคลหรือวัตถุที่แสดงออกถึงการมี การถือครองอำนาจที่ผู้คนในสังคมรับรู้ว่ามีหรือถือครองอำนาจหรือวัตถุแห่งอำนาจนั้นอยู่ การมีทุนทางการเมืองทำให้มีอำนาจเชิงสัญลักษณ์ ซึ่งคืออำนาจที่ผู้คนยินยอมที่จะยอมรับผู้ใช้อำนาจเชิงสัญลักษณ์นั้น คนที่มีอำนาจเชิงสัญลักษณ์จึงสร้างความน่าเชื่อถือ (credit) หรือความเลื่อมใสให้กับตนเองด้วยชื่อเสียง คนที่มีอำนาจเชิงสัญลักษณ์จึงสร้างความไว้วางใจ (entrust) ให้กับตนเองด้วยการสร้างความไว้วางใจ (trust) อำนาจเชิงสัญลักษณ์จึงเป็นอำนาจที่ดำรงอยู่เนื่องจากผู้คนที่ยอมรับในอำนาจเชิงสัญลักษณ์นั้นเชื่อว่ามีอยู่จริง (รุ่งนภา ยรรยงเกษมสุข, 2550, หน้า 27)

7 ปีที่หายไป เป็น 7 ปี ของการเสื่อมสลายทุนทางสัญลักษณ์หรือบารมีของ อับดุลลาเต๊ะ ยากัด ในระบบความสัมพันธ์ทางอำนาจเชิงอุปถัมภ์ ทุนทางสัญลักษณ์หรือ บารมี เป็นทุนที่อำนวยความสะดวกทางบางอย่างและยกเว้นการกระทำบางอย่างได้ ผู้ที่เป็นผู้รับการอุปถัมภ์ (client) คาดหวังการปกป้องช่วยเหลือจากผู้ให้การอุปถัมภ์ (patron) บารมี หรือทุนทางสัญลักษณ์ในระบบแบบแผนความสัมพันธ์นี้จะคงอยู่ได้ก็ต่อเมื่อ สังคมหรือคนส่วนใหญ่ในสังคมเชื่อว่าบุคคลชนชั้นนำนั้นถือครองทุนทางสัญลักษณ์ในระบบและมีบารมีมากพอ ในสถานการณ์ความรุนแรงชายแดนใต้

การเชื่อมต่อระหว่างชนชั้นนำเชื้อสายมลายูกับชนชั้นนำไทยโดยเฉพาะทหารและหน่วยงานความมั่นคงมี ความรุ่งเรืองทางการเมืองของอับดุลลาเต๊ะ ยากัด ที่ผ่านมานอกจากจะมาจากการสะสมทุนในเครือข่ายความสัมพันธ์ภายในพื้นที่ชายแดนใต้ผ่านเครือข่ายเพื่อนและพวกซึ่งเป็นคนท้องถิ่นหรือคนในวัฒนธรรมมลายูแล้ว ยังสืบเนื่องจากการแสดงถึงสายสัมพันธ์กับกลุ่มทหารที่มีบทบาทสำคัญในพื้นที่คือ กลุ่มของพลเอกชวลิต ยงใจยุทธ บารมีของเขา ทุนทางสัญลักษณ์ของเขาไม่ได้เกิดขึ้นและคงอยู่เพียงในตัวเขาเองเท่านั้นแต่ต้องอาศัยการเชื่อมโยงกับอำนาจเชิงสัญลักษณ์ที่ครอบงำพื้นที่แห่งความรุนแรงชายแดนใต้ นั่นก็คือ อำนาจทางการเมืองทหาร อำนาจทางการจัดการความมั่นคงของประเทศไทย และการที่ผู้มีบารมีอย่างอับดุลลาเต๊ะ ยากัด ถูกสถานการณ์ความไม่มั่นคงเล่นงานเสียเอง สิ่งนี้ทำให้บารมีของเขาสิ้นคลอนและพอนานเข้าก็ถึงกับสูญสลายไป

ชื่อของอับดุลลาเต๊ะ ยากัด หายไปจากสนามการเมืองนับสิบปี กระทั่งเมื่อต้นปี 2564 ชื่อของเขาปรากฏอีกครั้งในฐานะผู้ทำชิงตำแหน่งนายกองค์การบริหารส่วนจังหวัดยะลาและพ่ายแพ้ไปด้วยคะแนนที่ได้รับเพียง 39,671 คะแนน หลังการเลือกตั้งนายกองค์การบริหารส่วนจังหวัดยะลาที่ผ่านมา นายอับดุลลาเต๊ะ ยากัด นำเอกสารหลักฐานต่างๆ เข้าร้องเรียนต่อกรรมการเลือกตั้งยะลาว่า นายมุขตาร์ มะทา ได้กระทำการซื้อเสียง ผิดกฎหมายเลือกตั้ง อย่างไรก็ตาม ในสายตาของชาวบ้านยะลานั้นมองว่า อำนาจเชิงบารมีของกลุ่มบ้านใหญ่* ผังของนายมุขตาร์ มะทา น่าจะไม่ส่งผลแต่อย่างใดต่อการร้องเรียนครั้งนี้และมองว่า อับดุลลาเต๊ะ ยากัด ในวัยเจ็ดสิบกว่าปีนี้ไม่มีพลังทางการเมืองอีกต่อไป**

ตารางจำแนกทุน

ประเภททุน	แหล่งที่มาของทุน	วิธีการ
ทุนทางวัฒนธรรม		
1. ภาษามลายู	- ครอบครัว สังคมแวดล้อม	

* กลุ่มบ้านใหญ่ หมายถึง กลุ่มภายใต้บารมีของวันมูหะมัดนอร์ มะทา นักการเมืองที่มีชื่อเสียงในจังหวัดยะลา พี่ชายของมุขตาร์ มะทา

** สัมภาษณ์ไม่เป็นทางการ หัวคะแนน 1 คน, นักกิจกรรมจังหวัดยะลา 1 คน และประชาชนชาย 1 คน โดยผู้ให้ข้อมูลทั้งสามคนไม่รู้จักกันส่วนตัว สัมภาษณ์ในเดือนพฤษภาคม 2564

ประเภททุน	แหล่งที่มาของทุน	วิธีการ
2. ความสามารถในการเจรจา, สร้างความสัมพันธ์	- ที่มาไม่ชัดเจน	- เรียนรู้ด้วยประสบการณ์ (ฮาปิตุส)
3. ความเข้าใจในพลวัตการเมืองท้องถิ่นชายแดนใต้ และระบบอุปถัมภ์	- สังคมแวดล้อม	- เรียนรู้ด้วยประสบการณ์ (ฮาปิตุส)
ทุนทางสังคม	เกิดจากทุนทางวัฒนธรรมที่มีอยู่ในตัว 1. เครือข่ายธุรกิจ/ การเมืองท้องถิ่น 2. เครือข่ายพรรคคอมมิวนิสต์มลายา 3. ความสัมพันธ์กับชนชั้นนำทหารไทย 4. เครือข่ายผู้นำศาสนา (สืบทอดจากคุณตา)	-สร้างสะสม/ ผลิตซ้ำ -สร้างสะสม/ ผลิตซ้ำ -สร้างสะสม/ ผลิตซ้ำ -สืบทอด/ ผลิตซ้ำ
ทุนทางเศรษฐกิจ	ทุนทางสังคมเอื้อโอกาสในครองทุนเศรษฐกิจ (สายสัมพันธ์ชนชั้นนำทหารกับชนชั้นนำธุรกิจธนาคาร)	-สร้างสะสม
ทุนทางการเมือง (เป็นรูปแบบหนึ่งของทุนทางสัญลักษณ์)	ทุนทางสังคม - เครือข่ายกว้างขวาง - คุณภาพของความสัมพันธ์ในหลายเครือข่ายเข้มแข็ง - บารมี มิติของอำนาจเชิงสัญลักษณ์ในระบบความสัมพันธ์เชิงอุปถัมภ์	-สร้างสะสม/ ผลิตซ้ำ

มองโครงสร้างอำนาจชายแดนใต้ผ่านกระบวนการสะสมทุน

ในความคิดของบูร์ดิเยอ สนาม (field) คือ พื้นที่ของการต่อสู้ แข่งขันของตัวแสดงซึ่งในที่นี้หมายถึง ชนชั้นนำทางการเมือง การแข่งขันช่วงชิงตำแหน่งแห่งที่ในสนามกระทำการผ่านการสะสมและ

ผูกขาดทุนชนิดต่างๆ ในสนาม ทั้งนี้สนามแต่ละสนามอาจมีการกระจุกตัวของทุนบางชนิดหรือล้อมรอบด้วยทุนหลากหลายชนิดแตกต่างกันไปตามลักษณะเฉพาะของสนาม ทำความเข้าใจสนามในฐานะโครงสร้างอำนาจของพื้นที่ คือการมองว่าทุนคือทรัพยากรทางการเมืองที่สร้างโอกาสหรืออำนาจการเลื่อนขั้นตำแหน่งแห่งที่ในสนามทางการเมืองได้

ลักษณะที่สำคัญประการหนึ่งของโครงสร้างอำนาจชายแดนใต้ คือ การที่ชนชั้นนำในสนามย่อยๆ อื่นจำนวนมากพยายามเข้าสู่สนามการเมือง โดยเฉพาะ ชนชั้นนำทางธุรกิจ* ซึ่ง अबดุลลาเตะะ ยากัดเป็นหนึ่งในชนชั้นนำทางธุรกิจที่เข้าสู่สนามการเมือง อย่างไรก็ตาม ชนชั้นนำทางธุรกิจมุสลิมหลายๆ ที่ไม่ได้มาจากตระกูลนักการเมืองหรือผู้นำท้องถิ่นที่มีน้อยคนมากที่จะประสบความสำเร็จในสนามการเมืองชายแดนใต้ ซึ่งส่วนใหญ่ถูกผูกขาดไว้กับตระกูลนักการเมืองเก่า ผู้นำทางศาสนา และเจ้าเมืองมลายูเก่า** ซึ่งผู้วิจัยมองว่าการผูกขาดสืบทอดชื่อเสียงและทุนทางสังคมนี้จะสะท้อนให้เห็นว่า ศาสนา และ เชื้อสายเจ้าเมืองมลายูเป็นสิ่งที่มีความสำคัญในสังคมมุสลิมชายแดนใต้ เป็นทุนทางสัญลักษณ์ที่มีพลัง ทุนทางเศรษฐกิจแม้จะมีปริมาณและคุณภาพมากก็อาจจะไม่ได้ช่วยอำนวยความสะดวกความสำเร็จในสนามทางการเมือง

ในกรณีศึกษาที่ ๓ ทุนทางสังคม เป็นทุนสำคัญที่นำไปสู่ทุนทางเศรษฐกิจและทุนทางการเมือง ซึ่งกระบวนการสะสมทุนและมีมูลค่าเพิ่มของทุนนี้ไม่ได้ดำเนินไปด้วยตัวมันเอง หากแต่เป็นปฏิสัมพันธ์กับโครงสร้างเศรษฐกิจสังคมชายแดนใต้ การสะสมทุนทางเศรษฐกิจและทุนทางสังคมในระหว่างการทำสัมปทานรับเหมาก่อสร้างของ अबดุลลาเตะะ ยากัดเป็นกระบวนการที่ดำเนินไปพร้อมกับการพัฒนาทางด้านคมนาคมอันเป็นผลสืบเนื่องจากนโยบายความมั่นคงแห่งชาติที่ต้องการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานภาคใต้*** (กฤตวิทย์ ปีมไพบูลย์, 2560, หน้า 150-163) โดยในยุคของจอมพลถนอม กิตติขจร (พ.ศ. 2506-2516) การพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานถูกมองว่าจะเป็นการปรับปรุงฐานะความเป็นอยู่ของประชาชนในจังหวัดชายแดนใต้โดยตรงเพื่อลดความขัดแย้งและรุนแรงที่เกิดขึ้นในพื้นที่ (กฤตวิทย์ ปีมไพบูลย์, 2560, หน้า 150) ต่อมาหลังจากช่วงเวลาดังกล่าว นับตั้งแต่ปี พ.ศ. 2517-2521 เหตุผลของการพัฒนาเส้นทาง

* ดูบทวิเคราะห์จากงานวิจัยเรื่องโครงสร้างชนชั้นนำและทัศนคติของชนชั้นนำมลายูสามจังหวัดชายแดนใต้ที่มีต่อการปกครองท้องถิ่นแบบพิเศษ (อสมมา มังกรชัย, 2553)

** บุษมอรี ยีหมะ (2549) ให้ข้อมูลว่าการเมืองในระบบประชาธิปไตยของจังหวัดปัตตานีมีลักษณะเด่นคือการต่อสู้ระหว่างตระกูลอดีตเจ้าเมืองกับอดีตชนชั้นนำทางศาสนา ภายหลังมีคนกลุ่มอื่นเข้ามามากขึ้น เช่น เจ้าของโรงเรียนเอกชนสอนศาสนา (หน้า 105-108) และหากไล่ดูประวัติรายชื่อนักการเมืองถิ่นในงานเรื่องนักการเมืองถิ่นจังหวัดนราธิวาส (รุจน์ จาลักษณ์รายา คณานุรักษ์, 2558) พบว่านอกจากกลุ่มวาดะห์ซึ่งเติบโตจากการเคลื่อนไหวทางการเมืองและมีพลังของกลุ่มผู้นำศาสนาแล้ว นักการเมืองมุสลิมส่วนใหญ่มาจากครอบครัวนักการเมืองเก่าทั้งสิ้น

*** ในยุคของจอมพลถนอม กิตติขจร (พ.ศ. 2506-2516) เป็นการใช้นโยบายปรับปรุงฐานะความเป็นอยู่ของประชาชนในจังหวัดชายแดนใต้โดยตรงเพื่อลดความขัดแย้งและรุนแรงที่เกิดขึ้นในพื้นที่ ต่อมาหลังจากช่วงเวลาดังกล่าว นับตั้งแต่ปี พ.ศ. 2517 เหตุผลของการพัฒนาเส้นทางคมนาคม คือ เพื่อปราบคอมมิวนิสต์และโจรผู้ร้าย

คมนาคม คือ เพื่อปราบคอมมิวนิสต์และโจรผู้ร้าย (กฤตวิชัย ปีมไพบูลย์, 2560, หน้า 162) กระทั่ง พ.ศ. 2521-2524 แผนนโยบายการพัฒนาเพื่อความมั่นคงก็ยังคงดำเนินไปในทิศทางเดิม เมื่อพิจารณากรอบเวลาดังกล่าว เห็นได้ว่าการเติบโตขึ้นของทุนทางเศรษฐกิจและทุนทางสังคมของอำเภอดุสิต ยากัดสมัยทำสัมปทานก่อสร้างจากรัฐเป็นผลพวงจากนโยบายความมั่นคง พ.ศ. 2517-2521 และ พ.ศ. 2521-2524 เป็นสำคัญ

จุดสูงสุดของทุนทางสังคมที่เขามีคือเมื่อได้ช่วยประสานงานผู้นำพรรคคอมมิวนิสต์มลายาให้รัฐบาลไทย อันนำไปสู่การลงนามในสัญญาข้อตกลงสามฝ่ายในปี พ.ศ. 2532 เพื่อหยุดปฏิบัติการรบของพรรคคอมมิวนิสต์มลายา (ซุมศักดิ์ อินทร์รักษ์ และคณะ, 2546, หน้า 21-24) ทุนทางสังคมที่เขาได้รับในช่วงเวลาของนโยบายคำสั่งสำนักนายกรัฐมนตรี ที่ 66/2523 ความสัมพันธ์กับชนชั้นทหารระดับประเทศเอื้อโอกาสของการได้รับทุนทางเศรษฐกิจที่สำคัญและทุนนี้ยังพัฒนาไปสู่ทุนทางสัญลักษณ์ หรือบารมีในพื้นที่ ผู้วิจัยมองว่า บารมี คือ ทุนทางสัญลักษณ์ ที่สำคัญในพื้นที่ชายแดนใต้ซึ่งอยู่ในแบบแผนความสัมพันธ์แบบระบบอุปถัมภ์ ความสัมพันธ์กับทหารระดับสูงของประเทศเป็นทุนทางสัญลักษณ์ที่ประชาชนชายแดนใต้เชื่อมั่นว่าเขาจะช่วยอำนวยความสะดวกและให้ความช่วยเหลือต่างๆ ได้ โอกาสที่ อำเภอดุสิต ยากัดได้รับในช่วงนี้ก็เนื่องจากทุนที่เขา มี การนี้เห็นได้ว่า ‘ทุน’ ได้สร้างสิ่งที่เรียกว่า “game of society” ที่ไม่ใช่แค่เกมของโอกาสที่จะเกิดขึ้นได้ในทุกช่วงเวลา แต่ต้องใช้เวลาในการสะสม ต้องใช้ความสามารถในการสร้างผลกำไรหรือส่วนเกิน และทำการผลิตซ้ำตัวเองในแบบเฉพาะ (รุ่งนภา, 2558, หน้า 42)

อย่างไรก็ตาม ต่อมาในปี พ.ศ. 2547 ท่ามกลางสถานการณ์ความรุนแรงในพื้นที่ เมื่อเขาได้รับข้อกล่าวหาคดีความมั่นคง บารมีของอำเภอดุสิต ยากัดก็สั่นคลอนและเมื่อคดีความดำเนินไปเป็นเวลานาน เขาถูกมองว่าขาดความสามารถในการปกป้องช่วยเหลือผู้ให้การอุปถัมภ์ (patron) หรือแม้แต่การปกป้องตนเอง ทำให้ทุนทางสัญลักษณ์หรือบารมีของเขาสิ้นสูญไป ตลอดชีวิตของ อำเภอดุสิต ยากัด การได้มาซึ่งทุนที่สำคัญ กระบวนการสะสมทุนและสูญเสียทุนต่างๆ อยู่ภายใต้โครงสร้างอำนาจอันถูกกำกับด้วยมตินโยบายของความมั่นคงโดยที่เขามีส่วนเกี่ยวข้องโดยตรง และบางครั้งทุนที่เขาได้รับก็เป็นเพียงแค่ผลพวงของพลวัตทางอำนาจนี้

บทความวิจัยนี้เป็นการศึกษาโครงสร้างอำนาจและการเลื่อนชั้นทางสังคมของบุคคลชนชั้นนำผ่านแนวคิดเรื่อง ทุน (capital) และสนาม (field) ซึ่งจัดว่าเป็นงานศึกษาที่บุกเบิกวิธีการศึกษาโครงสร้างอำนาจที่ใหม่ในประเทศไทย งานศึกษาโครงสร้างอำนาจของไทยส่วนใหญ่เป็นการพรรณนาความสัมพันธ์ระหว่างตัวแสดงทางการเมือง แสดงยุทธศาสตร์ทางการเมือง แต่แนวคิดเรื่องทุนของบูร์ดิเยอ คือ การจำแนกให้เห็นว่าในพื้นที่มีความสัมพันธ์ทางอำนาจอย่างไรผ่านทุนอันเป็นทรัพยากรแห่งอำนาจ ทุนที่นำไปสู่การยึดครองตำแหน่งหน้าที่ในสนามทางการเมืองมีความสอดคล้องกับท่วงทำนองชีวิต การให้คุณค่าของคนในสังคมที่บุคคลชนชั้นนำนั้นดำรงอยู่ (ทุนทางวัฒนธรรมของกลุ่มหรือสังคม) การศึกษาด้วย

แนวทางนี้เป็นการลำดับเชื่อมโยงข้อมูลระดับปัจเจกบุคคลสู่โครงสร้างที่ปัจเจกบุคคลดำรงอยู่ และยังเป็น การเชื่อมโยงให้เห็นความเกี่ยวพันของตัวแสดงทางการเมืองกับผู้ที่ถูกรอบงำทางการเมืองผ่านการ พิจารณาในระดับโครงสร้างมากกว่าจะเป็นการพิจารณาในระดับของปฏิบัติการของบุคคลหรือกลุ่มบุคคล เท่านั้น

บทสรุป

จากการศึกษาวิเคราะห์การสะสมทุนของนักการเมืองมุสลิมมลายู กรณีศึกษา อับดุลลาเต๊ะ ยากัด อดีตนายองค์การบริหารส่วนจังหวัดนราธิวาสสมัยแรก มีข้อค้นพบว่า 1. ทุนทางสังคม เป็นทุนที่ สำคัญที่สุดในการเลื่อนชั้นทางสังคม มอบโอกาสในการได้รับทุนอื่นๆ เช่น ทุนทางเศรษฐกิจ ทุนทาง การเมือง และเมื่อทุนชนิดนี้ได้รับการสะสมเป็นปริมาณมาก มีคุณภาพมากพอก็สามารถแปรเปลี่ยนเป็น ทุนทางสัญลักษณ์ สร้างอำนาจครอบงำที่เป็นความเคารพนับถือ ไว้นั่นเอง 2. บารมี คือ ทุนทาง สัญลักษณ์ ที่สำคัญในพื้นที่ชายแดนใต้ซึ่งอยู่ในแบบแผนความสัมพันธ์แบบระบบอุปถัมภ์ เป็นทุนที่มี อำนาจครอบงำสนาม สำหรับพื้นที่ชายแดนใต้ แหล่งอ้างอิงบารมีที่มีพลังมากในพื้นที่ชายแดนใต้ คือ ชนชั้นนำทหารระดับประเทศ 3. สถานการณ์ทางการเมือง ส่งผลอย่างมากต่อการสะสมทุนและเลื่อนชั้น อำนาจของชนชั้นนำมุสลิมมลายู ในกรณีของ อับดุลลาเต๊ะ ยากัด การเติบโตในเส้นทางธุรกิจอยู่ภายใต้ นโยบายการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานเพื่อแก้ปัญหาความมั่นคง ทุนทางสังคมที่เขาได้รับในช่วงเวลาของ นโยบายคำสั่งสำนักนายกรัฐมนตรีที่ 66/2523 เอื้อโอกาสให้เขาได้รับทุนทางเศรษฐกิจที่สำคัญและทุนนี้ยัง พัฒนาไปสู่บารมี อย่างไรก็ตาม เมื่อเขาได้รับข้อกล่าวหาคดีความมั่นคง ในปีพ.ศ. 2547 เหตุการณ์นี้ ทำลายความเชื่อถือในบารมี หรือทุนทางสัญลักษณ์ของเขาอย่างสิ้นเชิง

รายการอ้างอิง

ภาษาไทย

กฤตวิทย์ ปิรมโฆญญ์. (2560). *การเปลี่ยนแปลงทางสังคมและการเมืองในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้*

ระหว่าง พ.ศ. 2521-2532. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ, สาขาประวัติศาสตร์, คณะอักษร ศาสตร์, จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

บุษกร ยี่หมะ. (2549). *นักการเมืองถิ่นจังหวัดปัตตานี*. กรุงเทพฯ: สถาบันพระปกเกล้า.

ปิแยร์ บูร์ดิเยอ. (2550). *เศรษฐกิจของทรัพย์สินเชิงสัญลักษณ์* [L' economie des biens symboliques]

(ชนิดา เสี่ยมไพศาลสุข, ผู้แปล และนพพร ประชากุล, บรรณาธิการแปล). กรุงเทพฯ: โครงการ จัดพิมพ์คบไฟ.

อสมามังกรชัย

ชุมศักดิ์ อินทร์รักษ์, ไพฑูรย์พัฒน์ใหญ่ยิ่ง, อุทัย เอกสะพัง และอ้อมใจ วงษ์มณฑา. (2555). การศึกษา
ยุทธศาสตร์การจัดการสังคมสมบูรณแบบ ในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ (ปัตตานี ยะลา
นราธิวาส). ปัตตานี: มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ คณะศึกษาศาสตร์.

รุจน์จาลักษณ์รายา คณานุรักษ์. (2558). นักการเมืองท้องถิ่นจังหวัดนราธิวาส. กรุงเทพฯ: สถาบัน
พระปกเกล้า.

รุ่งนภา ยรรยงเกษมสุข. (2550). ชนชั้นนำ ในการเมืองไทยปัจจุบัน: การศึกษากระบวนการผลิตซ้ำทุน
วัฒนธรรมตามแนวปีแอร์ บูร์ดิเอด. วิทยานิพนธ์รัฐศาสตรดุษฎีบัณฑิต, สาขาวิชารัฐศาสตร์,
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

รุ่งนภา ยรรยงเกษมสุข. (2558). มโนทัศน์ชนชั้นและทุนของ ปีแอร์ บูร์ดิเอด Concepts of Class and
Capital of Pierre Bourdieu. วารสารเศรษฐศาสตร์การเมืองบูรพา, 2(1), 29-44.

สุนีย์ ประสงค์บัณฑิต. (2548). แนวความคิดฮาปิตัส ของบูดีเอด บูร์ดิเอดกับทฤษฎีทางมานุษยวิทยา.
วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิตมานุษยวิทยา, คณะสังคมวิทยาและมานุษยวิทยา,
มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

อสมามังกรชัย. (2554). โครงสร้างชนชั้นนำและทัศนะของชนชั้นนำมลายูสามจังหวัดชายแดนใต้ที่มีต่อ
การปกครองท้องถิ่นแบบพิเศษ. สถานวิจัยความขัดแย้งและความหลากหลายทางวัฒนธรรม
ภาคใต้, มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์.

เอกรินทร์ ต่วนศิริ. (2560). หนึ่งทศวรรษภูมิทัศน์งานวิจัยการเมืองชายแดนใต้. ใน อนุสรณ์ อุณโณ,
(บ.ก.), หนึ่งทศวรรษมานุษยวิทยาและสังคมวิทยากับการศึกษาจังหวัดชายแดนภาคใต้.
(หน้า 125-182). กรุงเทพฯ: ศูนย์ศึกษาสังคมและวัฒนธรรมร่วมสมัย,
มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

ออนไลน์

สำนักข่าวอิศรา. (2564). 17 ปีไฟใต้...ความรุนแรงยังไม่จางหาย สารพัดเหตุร้ายผสมโรง. วันที่ค้นข้อมูล 21
พฤษภาคม 2564, เข้าถึงได้จาก <https://www.isranews.org/article/south-news/south-slide/94729-anniversary.html>

สัมภาษณ์

ชูกรี (ชื่อสมมุติ). (2564, 18 พฤษภาคม). ประชาชนชาย อายุ 32 ปี. สัมภาษณ์.

อับดุลลาเต๊ะ ยากัด. (2554, 13 กันยายน). นักการเมืองท้องถิ่น. สัมภาษณ์.

อับดุลเลาะห์ (ชื่อสมมุติ). (2564, 17 พฤษภาคม). นักกิจกรรมจังหวัดยะลา. สัมภาษณ์.

อัปดุลอาซีส (ชื่อสมมุติ). (2564, 17 พฤษภาคม). หัวคะแนน. สัมภาษณ์.

ภาษาอังกฤษ

Bourdieu, P. (1977). *Outline of a Theory of Practice*. Trans. Richard Nice. Cambridge University Press.

Bourdieu, P. (1984). *Distinction: A Social Critique of the Judgement of Taste*. Harvard: Routledge and Kegan Paul Ltd.

Bourdieu, P. (1986). The Forms of Capital. In J. G. Richardson, (edited). *Handbook of theory and research for the sociology of education*. (pp. 241–258). New York: Greenwood Press.

Bourdieu, P. (1993). *Sociology in Question*. (Richard Nice, trans). London: Sage Publications.

Chin, P. (2003). *My side of history*. Singapore: Media Masters.

Grenfell, M. (edited). (2008). *Pierre Bourdieu Key concepts*. Acumen, Stocksfield.

Jenkins, R. (1992). *Pierre Bourdieu*. London: Routledge.

Scott, J. C. (1972). Patron-client politics and political change in Southeast Asia. *The American political science review*, 66(1), 91-113.

Swartz, D. (1997). *Culture and Power: the sociology of Pierre Boudieu*. Chicago: University of Chicago Press.